

OBSAH

1. Labyrintem želečského pravěku	7
1.1 Nejstarší nálezy a sbírky.....	7
1.2 „Nejstarší písmo“ a archeologická blamáž	10
1.3 Výzkum „želečské mohyly“ (1930).....	10
1.4 Další nálezy 20. století.....	14
1.5 Záchranný výzkum roku 2007	15
1.6 Závěrem.....	18
2. Želeč v proměnách správy a času.....	19
2.1 Počátky obce a patronátní právo (1317–1400).....	19
2.2 Želeč v držení Kolovratů a drobné šlechty	20
2.3 Čelechovcové a vznik panské tvrze.....	20
2.4 Hrobčičtí z Hrobčic a budování šlechtického sídla	21
2.6 Želeč v držení Wahlů, Michnů a Netzlingerů	21
2.7 Období Zessnerů ze Spitzenbergu	22
2.8 Od 19. století k zániku velkostatku	22
3. Církevní a sakrální památky v želči.....	24
3.1 Tichý strážce věků	24
3.2 Věž, která spojila obec	25
3.3 Světlo v chrámu: Od svíček k elektřině	27
3.4 Osudy fary a poválečný útlum	29
3.5 Hlas Želče: Příběh zvonů.....	30
3.6 Varhany a jejich zaniklý hlas	35
3.7 Faráři a duchovní správa v Želči	38
3.8 Od kostelních zdí k polím Za Poustka	41
3.9 Setkání s kancléřem: Jak se otevírají zamčené dveře.....	44
3.10 Poutní místa, kříže a pomníky v obci.....	45
3.11 Socha sv. Jana Nepomuckého	50
4. Rychtáři a starostové v čele správy obce.....	52
4.1 Mladý Gregor v čele obce.....	52
4.2 Kronikář v čele obce: Éra Johanna Lagarda.....	53
4.3 Od rychtáře ke starostovi.....	53
5. Počátky německé školy.....	56

5.1 Německá škola v Želči: Staletá tradice	56
5.2 Krize a provizorium, nová školní budova.....	57
5.3 Portrét učitele: Antonín Sevelin	57
5.4 Správci školy na přelomu století	58
6. Počátky českého školství	64
6.1 Česká škola jako symbol změny po roce 1918	64
6.2 Národnostní poměry a školství v Želči po vzniku republiky	65
6.3 První kroky českých rodin.....	65
6.4 Úřední jednání a místní šetření	66
6.5 Demontrace a otevřený konflikt.....	66
6.6 První léta školy (1921–1925): začátky v provizoriu	68
6.7 Roky 1925–1927, noví učitelé, první útrapy.....	71
6.8 Časy mrazů, nemocí a naděje	74
6.9 Změny v učitelském stavu a těžká léta hospodářské krize	75
6.10 Změny v učitelském stavu a každodenní život školy.....	78
6.11 Zápisy z klidných i neklidných dnů školy	80
6.12 Rok 1938 - zánik české školy	82
7. Spolky v Želči.....	85
7.1 Spolek hasičů.....	86
7.2 Přehled funkcionářů hasičského spolku	88
7.3 Spolek vojenských veteránů.....	91
7.4 Místní domovina chalupníků a maloobchodníků	93
7.5 Ostatní spolky.....	94
7.7 Národní garda.....	94
7.8 Místní odbor Národní jednoty Severočeské v Želči.....	94
7.9 Katolický pramen a dívčí spolek pro Želeč a okolí	95
7.10 Místní skupina spolku Německo v Čechách v Želči	95
7.11 Spolek Německý zpěv.	95
8. Rok 1914: válka přichází do Želče	96
8.1 Posel špatných zpráv.....	96
8.2 První vlna: Okamžitý odchod na frontu	97
8.3 Pondělí 27. července: Den loučení.....	98
8.4 Žně ve stínu mobilizace.....	99
8.5 Koně pro císaře: Rekvisice v Deštnici.....	100
8.6 Mobilizace dopravy a poštovní služba v srpnu 1914.....	100

8.7 Odchod starších domobranců v září 1914.....	101
8.8 Krvavý podzim 1914: První padlí a ranění ze Želče.....	103
8.9 Roky 1914–1916: Odvody, vyznamenání a zhoršující se zásobování..	104
8.10 Když smrt nechodila jen z fronty: Španělská chřipka v Želči	106
8.11 Dražota posledního válečného roku	107
8.12 Válečná bilance obce Želeč (1914–1918).....	107
8.13 Udělování čestných křížů v Želči roku 1940	110
9. Pomník padlých	112
9.1 Realizace pomníku	113
9.2 Slavnostní odhalení pomníku	114
9.3 Náhrada pomníku obětím světové války z roku 1921	117
10. Želeč pod temným rouchem (1930–1938)	119
10.1 Rok 1938: Konec jedné éry	120
10.2 Protektorát a každodenní život v nové realitě	122
10.3 Muži ze Želče v německých ozbrojených silách	123
10.4 Zemědělství, pracovní síly a válečná kontrola	129
10.5 Nuceně nasazení a Ostarbeiteři v Želči	130
10.6 Gestapo v Želči: případ faráře Petera Biolyho.....	130
10.7 Jakob Lumpe – kněz pod dohledem režimu.....	132
10.8 Nevyjasněné úmrtí jako tiché tajemství let 1939–1945	134
11. Židovské rodiny a jejich osud	137
11.1 Elizabet Löblová: Matka rodu	137
a) Ema a Ida: Sourozenci bez návratu	137
b) Další větve rodiny: Plzeň a Lipsko	138
11.2 Rod Wambachových: Zkáza rodiny z domu čp. 14.....	139
a) Gustav Wambach s rodinou.....	140
b) Elza Korálková a rodina z Ústí.....	140
c) Bratři Wambachovi: Emil, Arnold a Beno.....	141
11.3 Rod Hirsch a Klingsberg: Rodinná pouta napříč Želčí	142
a) Josef Hirsch: Obchodník z domu čp. 71	143
b) Anna Klingsbergová: Neteř v soukolí transportů.....	143
12. Bod nula: Roky 1945–1946	144
12.1 Příběh jednoho hospodáře z čp. 5	146

12.1.1 Výslech	146
12.1.2 Cesta k odsunu	146
12.1.3 Justiční paradox: Když odsun předběhl spravedlnost	147
12.1.4 Kdo byl Ludvík Semm (1896–?)	148
12.1.5 Krátké shrnutí jeho životní etudy	149
13. Poválečný odsun obyvatel ze Želče	151
<i>Odsun v Želči probíhal v osmi etapách:</i>	<i>152</i>
14. Česká škola po roce 1945	153
14.1 Obnovení české školy po roce 1945	153
14.2 Příchod Karla Nejedlého a první poválečné měsíce	154
14.3 Růst školy v letech 1945–1947	154
14.4 Škola v nových poměrech	156
14.5 Rok 1949–1952, rozvoj školství, rozšířený učitelský sbor, kulturní činnost a brigádní práce	158
14.6 Školní rok 1952– 1955	161
14.7 Dva školní roky v životě obce	165
14.8 Mezi lavicí, polem a jevištěm	168
14.9 Kulturní akce, oslavy a rozšířený společenský život školy	171
14.10 Rok práce, pohybu a společných zážitků	175
14.11 Rozloučení s dlouholetým řídícím učitelem	177
14.12 Odchod Karla Nejedlého a nový začátek školy	180
14.13 Působnost učitelů a učitelek Obecné i Mateřské školy v Želči v letech 1921–1964	181
15. Nedobrovolní sousedé – Maďarské rodiny v Želči	191
15.1 Malá copatá holka, které nebylo rozumět	191
15.2 Cesta do neznáma – vzpomínky Rozálie Katonové	192
15.3 Další životní osudy Rozálie Katonové	197
16. Nové domovy a tváře: Osidlování Želče (1945–1950)	198
Vladimír Mencl	199
Josef Cajtler	202
Konstantin Tomáš	203
Anna Hajná rozená Valoušková	205
Jaroslav Hokeš	206
Bratři Lhotákoví	208

Josef Štefl	212
17. Kampelička rok 1946	215
17.1 Založení kampeličky.....	215
18. Zemědělské strojní družstvo	219
19. Založení JZD v Želči	221
19.1 Představenstvo JZD, rozorání mezí.....	221
19.2 Rok 1951 „nové“ JZD, s přípravným výborem pod vedením ONV v Žatci.....	223
20. Počátky národního výboru v Želči.....	230
27. března 1950 ve 20 hodin v kanceláři MNV	231
11. dubna 1950	234
29. dubna 1950	236
21. května 1950.....	236
21. září 1950.....	238
6. října 1950	239
14. listopadu 1950	240
22. listopadu 1950	241
19. února 1951.....	242
15. března 1951.	243
16. března 1951	243
19. března 1951	244
8. dubna 1951.....	245
23. července 1951.....	246
24. září 1951.....	246
29. ledna 1952	247
31. července 1953.....	248
29. října 1953	249
20. prosince 1954.....	250
14. února 1955.....	250
12. srpna 1955.....	251
11. dubna 1956.....	252
24. září 1956.....	252
21. Želečský kalendář: Události, které měnily obec	254
Požár „židovského“ domu – 1776.....	254

Požár domu čp. 2 – 1818.....	254
Požár domu čp. 69 a čp. 13 – 1856	255
Pruská válka – 1886.....	255
Průjezd lokomotivy – 1871	255
Požár stodoly – 1878.....	256
Rozšíření hřbitova – 1881	256
Požár domu čp. 16 – 1882.....	256
Požár zámku – 1889.....	257
Myší kalamita – 1895	258
Neúroda a zdražování – 1897, 1898	258
Vodovod přípojka – 1897.....	259
Vodovodní přípojka – 1898, 1899	259
Stavba silnice – 1901, 1903	260
Spořitelní a záložní spolek – 1902.....	260
Studna u sochy sv. Jana Nepomuckého – 1904.....	260
Sucho roku 1905	261
Bouře – 1906.....	261
Epidemie spalniček – 1908	261
Úder blesku – 1914	262
Požáry – 1916, 1917	262
Elektrické světlo v obci – 1919	262
Požár obecní louky a pole – 1923	263
Návrat z válečného zajetí – 1923	263
Požár pole – 1925.....	263
Nový nájemce (pachtýř) – 1925.....	263
Žádost o zřízení žel. zastávky – 1925	264
První radiopřijímač – 1925.....	265
Stavba silnice – 1925	265
Čištění Zeidlova rybníku- 1925	265
Nové studny – 1925.....	265
Sčítání dobytka v roce 1925	266
První telefon – 1926.....	266
Vojenská komise – 1926	266
Svátek matek – 1926	266
Pohřeb – 1926	267
Vojenské manévry – 1926	267
Těžké bouře – 1926	268

Nový sál – 1926	269
Exhumace – 1926	269
2. radiopřijímač – 1926	269
Počasí – 1927	270
Nemoci – 1927	271
Automobily v obci – 1927	271
Bytová záležitost zdejšího duchovního – 1927	271
Přestěhování české menšinové školy – 1927	272
Povětrnostní poměry během roku – 1928	272
Uvolnění zámeckých místností a otázka fary – 1928	273
Renovace zámku – 1928	274
Úmrtí Františka Zirkla – 1929	274
Oprava obecního rybníka – 1929	274
Policista Karel Hodek – 1929	274
Vojenské ubytování – 1930	275
Požár domu čp. 25 – 1930	275
Autobusová doprava – 1931	275
Snaha o vybudování lidových lázní – 1931	276
Požár stodoly – 1931	276
Stavba nové lezecké stěny – 1932	277
Výsadba zeleně – 1934	278
22. Obyvatelstvo Želče: genealogie a demografický vývoj	279
22.1 Kořeny v pramenech: kde hledat minulost	279
22.2 Knihy života: matriky jako svědectví generací	281
22.3 Jména, která přetrvala: nejstarší rody v Želči	284
22.4 Obec v číslech: proměny počtu obyvatel	288
22.5 Mezi narozením a smrtí: rytmus života obce	288
22.6 Rok zlomu: když se Želeč téměř vyprázdnila	290
22.7 Želeč v dobových adresářích	292
23. Domy napříč časem	298
23.1 Tajemství prvních domovních čísel	298
23.2 Nejstarší čísla popisná vyprávějí	302
24. Želečské archivy: Od lexikonu ke zločinu	319
24.1 Krev na faře: Kriminální případ z roku 1729	321
24.2 Vražda žida Löbla	327

24.3 Tajemství želečského mlýna: Koupě Johannem Joachimem Hoffmannem (1753).....	328
25. Legendy a báje.....	330
25.1 Fleischbank hübel - Seltscher kreuz.....	330
25.2 Pán most.....	331
25.3 Klášterní zahrada.....	331
26. Lidé Želče: známí i neznámí.....	332
26.1 Josef May Edler von Kovčegboj.....	332
26.2. JUDr. Johann František Antonín Damm.....	333
26.3. Karel Nejedly.....	334
26.4 Antonín Polcar.....	337
26.5 PaedDr. Gerhard Höfer.....	339
27. Místa, jak si je pamatuji.....	341
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA.....	344
Literatura.....	344
Další prameny.....	345
Národní archiv Praha:.....	345
PODĚKOVÁNÍ.....	346
O AUTOROVÍ.....	348
Obsah.....	350